

РЕШЕНИЕ

№ 39138

гр. София, 24.11.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 23 състав, в
публично заседание на 10.11.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Антоанета Аргирова

при участието на секретаря Емилия Митова, като разглежда дело номер **10845** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е по реда на чл.145- чл.178 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 35, ал.2 от Правилника за прилагането на Закона за прилагане на Закона за чужденците в Република България (ППЗЧРБ).

Образувано е по жалба от Я. Й. Браха, гражданин на държавата И., чрез пълномощника адв. П. П. - САК срещу Заповед № О-333/09.07.2025 г., издадена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция за българите в чужбина (ИАБЧ или само Агенцията), с която е постановен отказ за издаването на удостоверение за български произход.

Заявеното с жалбата основание за оспорване е за противоречие с материалноправните разпоредби – чл.146, т.4 от АПК. Неговото осъществяване е аргументирано с доводи, че обратно на приетото от органа законът не поставял изискване за етническа, религиозна и културна идентичност. Единственото условие било наличието на родствена връзка с възходящ, който е български гражданин. Недопустимо било прилагането на архаични и несъответстващи на действащата правна рамка тълкувания на приетия през 1940 г. Закон за българското поданство, отм. 1948 г. Отказът имал преки правни последици за възможността жалбоподателката да упражни правото си

на придобиване на гражданство по произход.

В съдебно заседание пред АССГ, процесуалният представител на жалбоподателката – адв.П. поддържа жалбата и моли за уважаването ѝ по съображения в писмена защита, която представя. Заявява и искане за присъждане на разноски.

Ответникът- изпълнителния директор на Агенцията се представлява от служител с юридическо образование Б. Пъдарски, гл. секретар на ИАБЧ, който оспорва жалбата и моли за отхвърлянето ѝ. Подчертава, че позоваването в мотивите на оспорения акт на Закона за българското поданство от 1940 г. било само косвен аргумент. Основният аргумент за постановения отказ бил, че Агенцията удостоверява български произход, не българско гражданство или българска народност, съответно че заявителят не е доказал с представените от него документи от какъв произход е. Удостоверяването на произход от страна на Агенцията нямало никаква връзка с българското гражданство. Агенцията удостоверявала български произход, което е определение е дадено в § 2 на ПЗР към Закона за чужденците в РБ. В тази дефиниция било записано, че лице от български произход е лице, на което поне един от възходящите е българин. За изясняване на понятието българин се позовава на мнението на съдия Т. към Решение №12/23.06.1996 г. по конституционно дело №13/1996 г. За целите на производството значение имало единствено понятието „български произход“, не и понятията „българска народност“ и „българско гражданство“. С приложените документи в административното производство заявителката доказала по безспорен начин, че нейният възходящ е евреин по народност, т.е. нямала генетична връзка с българския народ. Същата не доказала българска народност на своя възходящ, а само обстоятелството, че е бил български поданик. Поддържа още, че доказването на български произход от страна на подобен тип заявители целяло ползването на облекчена процедура пред дирекция „Миграция“ за придобиване на различен вид пребиваване в България. По никакъв начин пътя за кандидатстване за пребиваване не се преграждал, но следвало да бъде по стандартната процедура. В действителност процедурата за пребиваване от заявители, които били решили да доказват българския си произход през 2025 г., целяла сдобиването с европейска лична карта по облекчен ред. Заявява искане за присъждане юрисконсултско възнаграждение, а при условията на евентуалност, ако съдът уважи жалбата, прави възражение за прекомерност на заплатеното от жалбоподателката адвокатско възнаграждение.

Административен съд София- град, след като обсъди и прецени релевираните с жалбата основания, доводите на страните в съдебно заседание, събраните по делото доказателства и

служебно на основание чл.168, ал.1, вр. чл.146 от АПК, провери изцяло законосъобразността на обжалвания акт, намира следното от фактическа и правна страна:

Административното производство е започнало с подаването на Заявление с вх.№0333/05.05.2025 г. по регистъра на Агенцията от Я. Й. Браха, с което е поискано издаването на удостоверение за български произход. В заявлението е посочено, че исканото удостоверение за български произход следва да послужи за издаването на виза „Д“ при постъпване на искане от „Визов център“ към Министерството на външните работи. Към заявлението са приложени съответните декларации и документи.

Видно от приложения от заявителката задграничен израелски паспорт, тя е с израелско гражданство (л.36-л.39).

От свидетелството за раждане на жалбоподателката Я. Й. Браха се установява, че е [дата на раждане] в Тел А. Я., националност: еврейка, религия: юдаизъм. Личното име на баща ѝ е Й., а на дядо ѝ по баща- А. (л.50 по делото) .

Заявителката е декларирала, че има българско самосъзнание и е с български произход, тъй като нейният баща Й. А. Л., роден в България с българско гражданство, е българин (л.15 по делото).

От Акт №6614/1945 г. в регистъра за ражданията, съставен длъжностното лице по гражданско състояние на Столична територия в (л.62) се установява, че бащата на заявителката Й. А. Л. е роден на 25 октомври 1945 г. (в приложения билет за кръщаване-23 октомври 1945 г. -л.19). Като родители на бащата на жалбоподателката (нейни баба и дядо) са вписани: майка: С. П., жителка на С., българска поданица, вероизповедание: израелтянско, народност: еврейка; баща: А. Й. български поданик вероизповедание: израелтянско и народност: евреин.

Страните не спорят, а е видно и от изявлението на адв. П. в хода на устните състезания, че родителите на бащата на жалбоподателката, заедно с децата си, са се изселили в днешната държава И. след създаването ѝ през 1948 г. с резолюция на ООН.

По заявлението и приложените към него документи на 09.07.25 г. е изготвено становище от гл. специалист в „БО и ИД“ (л.20). В становището е изложено, че за целите на производството понятието „ лице от български произход“ е идентично с понятието „българин“ . Понятието отразява принадлежността на лицето към българския народ, разбирано като съзнание за принадлежност към исторически обособилата се на територията на страната група с общ език-български, с обща история, общи български обичаи, българска именна традиция, културна

традиция и традиционна религия. За разлика от него понятието „българска народност“ се свързва със самоопределянето на човек като българин, но без биологични, родови или генетични връзки с българи. Съдържа се и позоваване на чл.15 от Закона за българското поданство (ДВ, бр.288 от 20.10.1940 г.), съгл. който български поданик от небългарски произход, който се изсели от Царството, губи българско поданство с факта на изселването. В заключение е посочено, че заявителката Я. Браха и нейните възходящи не са от български произход, тъй като не са носители на традиционната фамилна именна система, не изповядат традиционната за българите религия и нямат генетична връзка с българи, поради което е предложено да бъде издаден отказ.

С оспорената пред заповед ответникът е възприел изцяло становище по материалното съдържание на акта и на основание чл.2 и чл.3 от Закона за българите, живеещи извън Република България (ЗБЖИРБ) и чл.14, ал.1, изр.2-ро от Правилника за дейността на Изпълнителната агенция за българите в чужбина е отказано издаването на удостоверение за български произход на жалбоподателката.

Заповедта е съобщена на посочения в заявлението упълномощен представител А. В. на 22.07.25 г. (л.29). Четиринадесетдневният срок за оспорването ѝ е започнал да тече на 23.07.25 г. и изтича на 05.08.25 г., вторник, присъствен ден. В преписката няма данни за датата на подаване на жалбата при ответника. Дължимата държавна такса е заплатена на 04.08.25 г. (л.3 по д. №8225/25 г.). В съпр. писмо по администриране жалбата на съда, не се сочи датата на подаване и вх. номер на жалбата (л.5 по д. №8225/25 г.). Върху самата жалба също няма вх.номер (л.7-л.8 по д. №8225/25 г.), а посоченият върху две от приложенията към жалбата рег. №12-06-1337/07.08.25 г. (л.9 - л.11 по д. №8225/25 г.) изглежда да е изходящ за администрацията, тъй като съвпада с датата на съпр. писмо по изпращане на преписката на съда. Допълнителен аргумент за това е и обстоятелството, че и върху становището от 09.07.25 г. (л.20 по настоящото дело) е посочен същия рег. номер с дата: 30.10.25 , която дата е датата на изпращане на комплектуваната адм. преписка (л.11 по делото). Съвсем отделен въпросът, че и на 30.10.25 г. преписката не беше комплектувана, както и че съдът на няколко пъти дава указания на ответника да изпълни задължението си по чл.152, ал.2 от АПК. При тези данни и след като ответникът не твърди нещо различно, съдът приема, че жалбата е била подадена чрез ответника до 05.08.25 г. При така приетото за установено от фактическа страна, съдът обуславя следните прави изводи: Жалбата е допустима - налице са положителните условия, съответно липсват пречките, свързани със съществуването и упражняването на субективното публично право на оспорване по чл.159 от

АПК. Жалбата и подадена срещу акт, който може да бъде съдебно оспорен и от лице с правен интерес от оспорването в качеството на неблагоприятно засегнат адресат (чл.147, ал.1 от АПК). В съотв. с фактическите установявания на съда, жалбата е подадена при спазване на преклузивния 14-дневен срок по чл.149, ал.1 от АПК. Отделно от това и указанието пред кой орган може да бъде обжалвана заповедта е непълно.

Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

Обжалваната заповед е издадена от компетентен орган, съгл. чл.35, ал.2 от Правилника за прилагане на Закона за прилагане на Закона за чужденците в Република България, предвид приетото от Върховния административен съд с Определение №9897/16.10.2025 г. по адм. дело №9956/2025 г. във връзка с настоящото производство.

Спазени са изискванията за форма на чл.59, ал.2 във вр. с ал.1 от общия процесуален закон- АПК, доколкото липсва специална норма, която да предвижда нещо различно. Заповедта е в писмена форма и съдържа съществени реквизити- посочен е нейният издател, съдържа неговия подпис, а разпоредителната воля е ясно изразена. Към мотивите на органа е асоциирано становището на помощен орган, чрез препращането към него. В хода на административното производство не са допуснати съществени нарушения на административнопроизводствените правила, а упражненото правомощие да се постанови отказ за издаване на удостоверение за български произход съответства на приложимите норми.

Съгласно чл.35, ал.2 от ППЗЧРБ, в случаите, когато е невъзможно представянето на удостоверение за раждане, ДМ – МВР, и отдел/сектори/групи "Миграция" при ОДМВР прилагат служебна справка относно българския произход на чужденеца, ако информацията е отразена в електронна система, поддържана от Изпълнителната агенция за българите в чужбина. До осигуряването на техническа възможност за достъп до системата чужденецът представя на ДМ – МВР или на отдел/сектори/групи „Миграция" при ОДМВР удостоверението за български произход, издадено от Изпълнителната агенция за българите в чужбина.

Фактическият състав на посоченото от органа правно основание за упражненото правомощие-чл.2 от ЗБЖИРБ- предвижда следните кумулативни предпоставки: 1. лицето да има поне един възходящ от български произход, 2. да притежава българско национално съзнание и 3. да пребивава трайно или постоянно на територията на друга държава.

В случая е налице единствено третата кумулативна предпоставка-заявителката пребивава постоянно на територията на друга държава. Другите две кумулативни предпоставки обаче не са

осъществени.

Легална дефиниция за понятието български произход се съдържа в § 2 от ДР на Закона за българското гражданство (ЗБГ): „Лице от български произход“ е лице, на което поне единият възходящ е българин.“

Дефиниция на понятието „българин“ в българското законодателство не е дадена. Съдебната практика на Върховния административен съд преди ЗИД ЗБГ, ДВ, бр. 21/2021 г. е противоречива. Една част от съставите на ВАС възприемат тълкуването на понятието „лице от български произход“, съдържащо се в т. 2 от мотивите на Становище на съдия проф. д-р Т. Т. в подкрепа на Решение на Конституционния съд № 12 от 23 юли 1996 г. по к.д. № 13/1996 г. (на което се позовава и процесуалният представител на ответника в съдебно заседание), а именно: „Българинът е лице, което по своя произход (от майката или бащата) е с българска кръв. Българинът не е задължително български гражданин. Той може да бъде молдовски, унгарски или германски гражданин, но това не го прави по-малко българин от българските граждани. Понятието „българин“ е етническо, а не юридическо. Единствената привилегия, която Конституцията създава за българите, е възможността да придобиват българско гражданство по облекчен ред, ако вече нямат такова – чл. 25, ал. 2 от Конституцията. Обратно, понятието „български гражданин“ е юридическо по своето съдържание. Български граждани (включително „по рождение“) могат да бъдат не само българи, но и лица с друга етническа принадлежност – турци, арменци, китайци и т.н.“

Според другото застъпено в практиката на ВАС становище, ако понятието „българин“ по § 2, т. 1 ДР ЗБГ се възприема като етническо, то народността или етническият произход на лицата, загубили българско гражданство и кандидатстващи за възстановяването му, ще послужи като основание за различно третиране. Така лицата от български етнически произход ще бъдат поставени от закона в по-благоприятно положение при възстановяването му от лицата с друг етнически произход, загубили българското си гражданство не по своя воля. Това е в пряко противоречие с принципа за равенство на всички граждани пред закона и е в противоречие със забраната за дискриминация по чл. 6 от Конституцията. Тази част от съдебната практика приема, че понятието „българин“, с оглед конституционната уредба на основните начала в държавата, не може да се тълкува с оглед неговото етническо съдържание, а с оглед правното му съдържание – правната и политическата връзка между едно лице и държавата Република България, т.е. българското гражданство. (Определение № 14535 от 3.12.2014 г. на ВАС по адм. д. №

12221/2014г., III о.; Решение № 5897 от 17.05.2021 г. по адм.д. № 13107/2020 г., ВАС, III о. и др.)

Със ЗИД ЗБГ, ДВ, бр. 21/2021 г. е отменено нормативното основание за издаване на удостоверения за български произход. Понастоящем българският произход на кандидатстващия за привилегирована натурализация следва да се установява в рамките на самото производство по получаване на българско гражданство. В рамките на това производство К. съвет към Държавната агенция за българите в чужбина може да даде положително или отрицателно становище по молбата съгласно чл. 29, ал. 6 ЗБГ относно българския произход. В случая исканото удостоверение е за издаването на виза Д, но самата жалбоподателка сочи в жалбата, че оспореният отказ ще има преки правни последици за възможността да упражни правото си на придобиване на гражданство по произход, поради което съдът намира, че по аналогия могат да се ползват предпоставките по чл.29, ал.6 от ЗБГ за определяне на понятието българин. Съгласно чл. 29, ал. 6 от ЗБГ, К. съвет се произнася с мотивирано положително или отрицателно становище в двумесечен срок от възлагането, като взема предвид: дали молителят ползва български език, самоопределя ли се като лице от български произход, както и дали за него е налице поне едно от следните обстоятелства: част е от българска общност или българско малцинство в друга държава; произхожда от населено място, което е било част от българската държава в миналото или Българската екзархия; има възходящи, които са носители на българската традиционна фамилна именна система.

Нито едно от посочените обстоятелства не се твърди в случая, нито са представени доказателства за неговото наличие. Обратното е- представените писмени доказателства ги опровергават. Жалбоподателката не твърди и не представя доказателства да е част е от българска общност или българско малцинство в държавата И.. Установи се по делото, че нейните възходящи не са носители на българската традиционна фамилна именна система. Не се твърди и не се установява да ползва български език. Нейните възходящи и тя самата изповядат юдаизъм, а не и традиционната религия в Република България- източноправославното вероизповедание, съгл. чл.13, ал.3 от Конституцията на Република България.

В ЗБГ липсва идентитет между понятията „българин“ и „български гражданин“. Действащият ЗБГ разграничава българските граждани от лицата с български произход. Не всяко лице с българско гражданство е българин по произход, както и не всички лица с български произход, притежават българско гражданство като последните могат да бъдат чужди граждани. (Решение № 7971 от 23.06.2020 г. постановено по по адм. д. № 3612 2018

г. по описа на Върховния административен съд за 2018 г.; Решение № 3444 от 5.03.2020 г., постановено по адм. д. № 9476 по описа на Върховния административен съд за 2018 г. и др.)

В този смисъл е и постановеното по чл.290-чл.293 от ГПК Решение № 495 от 12.08.2025 г. на ВКС по гр. д. № 3192/2024 г., IV г. о.: „Понятието „лице от български произход“ в § 2, т. 1 в Допълнителните разпоредби на ЗБГ е израз, който се употребява многократно в нормативния акт - чл. 32, ал. 2, т. 3 Указ № 883/24.04.1974 г. за прилагане на ЗНА. Съгласно § 2, т. 1 ДР ЗБГ, „лице от български произход“ е лице, на което поне единият възходящ е българин. ЗБГ го свързва с възможността лицето да придобие българско гражданство по натурализация, когато няма такова, или да възстанови българското си гражданство, когато го е загубило, при облекчените условия и ред в ЗБГ. Адресати на двете възможности са чужденците – физически лица, които нямат българско гражданство, но са с български произход. Систематичното тълкуване на чл. 15, ал. 1, чл. 15, ал. 2 и § 2 ДР ЗБГ налага извод, че „лице от български произход“ по смисъла на ЗБГ е физическо лице, на което поне един възходящ до четвърта степен е българин. Необходимо е възходящият - майка, баща, дядо, баба, прабаба, прапядо, прапрабаба или прапрапядо, да има или до смъртта си да е имал съзнание за принадлежност към българската народност като група от хора - българите, които се идентифицират като свързани помежду си с общи етнографски геном, език, историческо минало, култура, традиции, обичаи, фолклор, и в сложния съставен комплекс на тези белези се отличава от другите народности. Гражданството, респ. поданството на възходящия на лицето с български произход е без значение (...) Подходът на конституционния законодател в чл. 25, ал. 2 от Основния закон не противоречи на Европейската конвенция за гражданството. Тя е ратифицирана със закон, приет от 40-то Народно събрание на 9 декември 2005 г. – обн., ДВ, бр. 34/25.04.2006 г. и е част от вътрешното право на страната (чл. 5, ал. 4 КРБ). Съгласно чл. 5, т. 1 ЕКГ, разпоредбите относно гражданството на държава – страна по конвенцията, не трябва да правят разграничение и да предвиждат практика, водеща до дискриминация, основана на пол, религия, раса, цвят на кожата или етнически произход. Понятието „български произход“, което ЗБГ свързва с лицата, които се ползват от привилегиите и провежда разграничението с понятието „българско гражданство“ в Основния закон, не е строго етническо. То се обяснява с

народността, която е многопластово явление. Етническата принадлежност – биологичният, антропологичен произход, е само един от белезите на това сложно, исторически обусловено явление, но сама по себе си не обяснява неговите същност или съдържание. Народността е конструирана от множество други елементи – общи език, културна традиция, историческа памет, религия, морално-етични ценности. Тя не е биологично фиксирана.“

С оглед на изложеното, без значение е как е изгубено поданството на възходящите на жалбоподателката. Релевантно за случая е наличието, съответно липсата на български произход. По делото не се доказва нейните възходящи – майка, баща, дядо или баба да са имали до смъртта съзнание за принадлежност към българската народност като група от хора – българите, които се идентифицират като свързани помежду си с общи етнографски геном, език, историческо минало, култура, традиции, обичаи, фолклор, и в сложния съставен комплекс на тези белези се отличава от другите народности.

Неоснователни са и доводите за дискриминационно третиране по етнически признак, защото това е само елемент, но далеч не единствен при преценката за наличието на български произход.

В заключение, като е достигнал по същество до тези изводи, административният орган е постановил материално законосъобразен акт, поради което неоснователната жалба следва да бъде отхвърлена.

При този изход на спора, предмет на делото и на основание чл. 143, ал. 3 АПК правото на разноси е възникнало за ответника. То е своевременно упражнено, като преди приключването на устните състезания е поискано присъждането на възнаграждение за защитата му, осъществена от служител с юридическо образование. При съобразяване с предмета на делото, проведеното едно съдебно заседание с участието на процесуален представител на ответника, съдът определя юрисконсултско възнаграждение в средния размер, установен в чл.24 от Наредбата за заплащане на правната помощ във вр. чл. 37 ЗПП- 250 лева.

Воден от гореизложеното и на основание чл.172, ал.2, предл. 5-то от АПК, съдът

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ жалбата от Я. Й. Браха, гражданин на държавата И., чрез пълномощника адв. П. П. - САК срещу Заповед № О-333 от 09.07.2025 г., издадена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция за българите в чужбина, с която е постановен отказ за издаването на удостоверение за български произход.

ОСЪЖДА Я. Й. Браха, [дата на раждане] , гражданин на държавата И. да заплати на Изпълнителната агенция за българите в чужбина сумата в размер на 250 (двеста и петдесет) лева, разноски по делото.

Решението може да бъде обжалвано пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му.

Решението да се съобщи на страните чрез изпращане на препис от него.

СЪДИЯ: